

NEMZETI CSALÁD- ÉS
SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

Szakmai kiadvány

**Az ökokultúrára való nevelés helyi kezdeményezéseinek fiatalok közötti
nemformális tapasztalatcseréje**

IFJ-GY-13-D-14281

Magyarország – Ukrajna

2014.05.08-11. és 2014.05.15-18.

GYIA
Gyermek és Ifjúsági
Alprogram

Tartalom

1. A magyarországi rendezvény részletes szakmai programja.....	3
2. A kárpátaljai rendezvény részletes szakmai programja	6
3. A projekt célkitűzései:.....	9
4. Agria Geográfia Közhasznú Alapítvány	10
5. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hallgatói Önkormányzat.....	13
6. Nemformális tanulás	14
7. Nemformális oktatási módszerek	17
8. Informális tanulás.....	18

A projekt a Gyermek és Ifjúsági Alapprogramon belül a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet és az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával valósult meg.

1. A magyarországi rendezvény részletes szakmai programja

Csütörtök (2014.05.08.)

10:00 A kárpátaljai csoport megérkezése Bükkábrányba. A bükkábrányi „1 falu 1 MW” projekt megtekintése.

11:00-12:00 Utazás Egerbe. (~1 óra)

12:00-13:00 A kárpátaljai csoport megérkezése Egerbe. A szállás elfoglalását, a csomagok lepakolását, valamint a regisztrációt követően a csoport az Eszterházy Károly Főiskolára vonul. A vendégeket fogadja, valamint köszöntő beszédet mond Dr. Pajtókné dr. Tari Ilona, a főiskola oktatási rektorhelyettes asszonya és egyben az Agria Geográfia Alapítvány elnökösszonya.

13:00-14:00 Ebéd

14:00-15:00 A vendégek körbevezetése a főiskolán, valamint ezzel egy időben megtekintik az intézményen belüli, az intézményhez kapcsolódó környezettudatos projekteket, kezdeményezéseket is. Továbbá az Agria Geográfia Alapítványhoz tartozó projektek bemutatása is megtörténik.

15:00-16:00 Szakmai kerekasztal-beszélgetés /Téma: Környezettudatos nevelés a felsőoktatásban Magyarországon./ A beszélgetés irányítói: Ütőné dr. Visi Judit és Prof. Dr. Mika János.

16:00-19:00 Az egri kezdeményezések bemutatása, szakmai beszélgetés több ökokultúrára való nevelést ösztönző szervezet vezetőjével, munkatársával, illetve ezen szervezetek tevékenységeibe, programjaikba való bepillantására is lehetőség nyílik.

19:00-20:00 Vacsora

20:00-23:00 Csapatépítő szórakoztató est.

Péntek (2014.05.09.)

07:30 Ébresztő

08:00-09:00 Reggeli

09:00-13:00 Látogatás a Benedek Elek Óvoda Bervavölgyi Tagóvodába és az Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános Iskola, Középiskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézetbe (4-es gyakorlóiskola), ahol a fiatalok a környezeti nevelés jó példáit tekintik meg, innovatív kezdeményezésekkel és gyakorlatokkal találkoznak. Lehetőségük nyílik a pedagógusokkal, nevelőkkel való szakmai beszélgetésre.

13:00-14:00 Ebéd

14:00-17:00 Látogatás a Neumann János Középiskola és Kollégium, ahol a fiatalok megtekintik a környezeti nevelés jó példáit, sikeresen működő gyakorlatait. Csoportfoglalkozások tartása kicsiknek és nagyoknak – ökológiai lábnyom-számítás, kérdőívezés, vitaoglalkozás.

17:00-19:00 Lakossági fórum a helyi lakosok és civil szervezetek bevonásával (a helyet adó intézmény a főiskola épülete)

19:00-20:00 Vacsora

20:00-24:00 Kulturális- és gasztronómiai est. Palóc/matyó táncház.

Szombat (2014.05.10.)

07:30 Ébresztő.

08:00-09:00 Reggeli.

09:00-11:00 Utazás a Bükk Nemzeti Park felsőtárkányi látogatóközpontjába, ahol a fiatalok a nemzeti park környezettudatos nevelés programját tekintik meg, és tanulmányozzák, elemzik a program gyakorlati módszereit egy kerekasztal beszélgetés keretében – beszélgetés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának elnökével.

11:00-13:00 Kulturális program. Több, a magyarság történetéhez kapcsolódó desztináció felkeresése Eger városában kerékpárral.

13:00-14:00 Ebéd.

14:00-16:00 Ukrajna kontra Európa – Vitaoglalkozás a megújuló energiaforrások felhasználásáról és alkalmazási lehetőségeiről. Összehasonlítás, elemzés, értékelés. A vitaoglalkozás irányítója: Dr. Kajati György.

16:00-19:00 Bekapcsolódás egy helyi civil szervezet tevékenységébe. /Önkéntesség/

19:00-20:00 Vacsora

20:00-23:00 Búcsúest

Vasárnap (2014.05.11.)

07:30 Ébresztő.

08:00-09:00 Reggeli.

09:00-13:00 Szakmai műhely – reflexió, tapasztalatok levonása, értékelés.

13:00-14:00 Ebéd.

2. A kárpátaljai rendezvény részletes szakmai programja

Csütörtök (2014.05.15.)

10:00-11:00 A magyarországi csoport megérkezése Kárpátaljára a főiskola épületébe.

11:00-12:00 Köszöntő. A vendégek fogadása a főiskolán, ahol köszöntő beszédet mond Gábor György, a főiskola hallgatói önkormányzatának elnöke. Ezt követően történik majd a vendégek körbevezetése a főiskolán, valamint ezzel egy időben megtekintik az intézményen belüli, az intézményhez kapcsolódó környezettudatos projekteket, kezdeményezéseket is, ebéd.

14:00-16:00 Szakmai kerekasztal-beszélgetés /Téma: Környezettudatos nevelés az oktatásban./

16:00-18:00 Terepbejárás; séta a városban. A helyi kezdeményezések bemutatása, és kistermelők felkeresése a településen.

18:00-19:00 Utazás Ungvárra. Szállás elfoglalása

19:00-20:00 Vacsora, városnézés. Esti programok

Péntek (2014.05.16.)

08:30-09:30 Utazás Beregszászra

09:30-13:00 Látogatás a 4. sz. Óvodába és a Beregszászi 7. sz. Általános Iskolába, ahol a fiatalok a környezeti nevelés jó példáit tekintik meg, innovatív kezdeményezésekkel és gyakorlatokkal találkoznak. Lehetőségük nyílik a pedagógusokkal, nevelőkkel való szakmai beszélgetésre. Csoportfoglalkozások tartása kicsiknek és nagyoknak – szituációs játékok, plakátrajzolás. (A plakátok összegyűjtése digitalizálás céljából.)

13:00-14:00 Hideg ebéd

14:00-17:00 Látogatás a Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumba, ahol a fiatalok megismerkednek a környezeti nevelés helyi példáival. Csoportfoglalkozás.

17:00-19:30 Lakossági fórum a helyi lakosok és civil szervezetek bevonásával (a helyet adó intézmény a főiskola épülete)

19:30- Vacsora

Szombat (2014.05.17.)

07:30 Ébresztő.

08:00-09:00 Reggeli.

09:00-12:00 Utazás Rahóba, Ukrán-Magyar Kulturális, Oktatási és Információs Központ felkeresése, Fekete- és Fehér Tisza összefolyása

12:00-17:30 Innen utazás a Vereckei-hágóhoz, Szinevéri Nemzeti Park

17:30-18:30 Utazás a szállásra

19:00-20:00 Vacsora

20:00-23:00 Búcsúest

Vasárnap (2014.05.18.)

07:30 Ébresztő

08:00-09:00 Reggeli

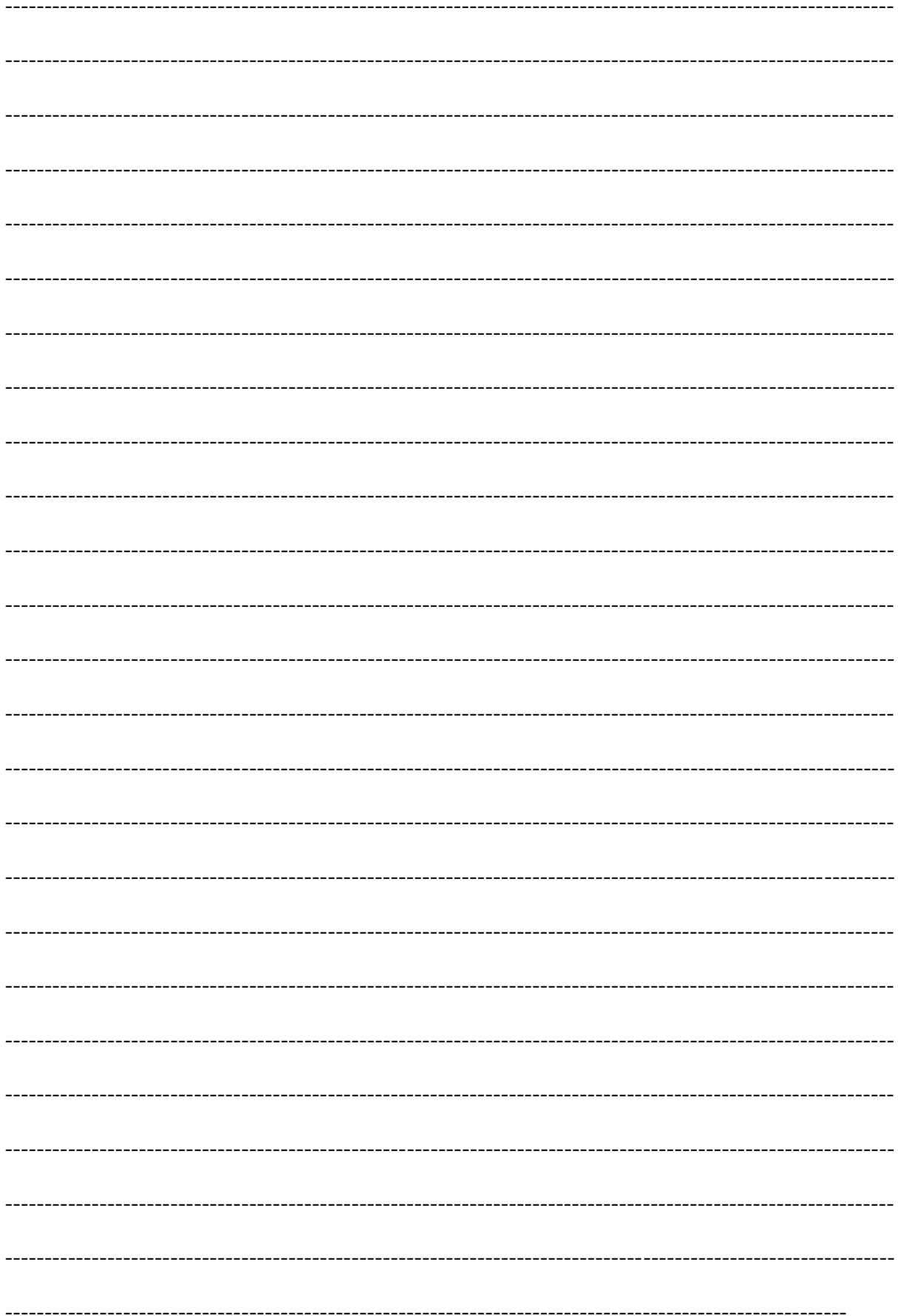
09:00-12:00 . Ukrajna kontra Európa – Vita foglalkozás az Európai Unióhoz való csatlakozásról, nagy hangsúlyt fektetve a természet- és környezetvédelem helyzetére Ukrajnában, valamint az EU-ban. Összehasonlítás, elemzés, értékelés.

Szakmai műhely – reflexió, tapasztalatok levonása, értékelés a szálláson

12:00-13:00 Ebéd

13:30- Hazautazás

Jegyzet

4. Agria Geográfia Közhasznú Alapítvány

Az Agria Geográfia Alapítvány 2009-ben alakult és működésének egyik fő célja, hogy szerepet vállaljon a települések és térségek humán erőforrás-fejlesztésében és hozzájáruljon a hátrányos helyzetű térségek társadalmi-gazdasági esélyegyenlőségének biztosításához.

Az alapítvány önkéntesei az egri Eszterházy Károly Főiskola Földrajz Tanszékének oktatói, valamint a tanszék földrajz szakos geográfus hallgatói.

Az alapítvány tevékenysége szoros szálakkal kötődik a földrajz oktatásához, így munkája során kiemelt szerepet kap a természet- és környezetvédelem, a terület- és településfejlesztés, valamint a modern szakmódszertan alkalmazása az ifjúság neveléséhez és oktatásához.

Az ifjúsági területen hagyományosan széleskörű kapcsolatokkal rendelkezik az alapítvány. Tanár önkéntesei mindannyian jelentős tapasztalatokkal rendelkeznek az ifjúság nevelése és oktatása terén: szakkönyveket írnak, közép- és általános iskolai oktatási múlttal rendelkeznek, jelenleg is tartják a kapcsolatot a közoktatási intézményekkel (vizsgatanítások, tananyag-fejlesztések stb.), felkérésre diáknapokon népszerűsítő előadásokat tartanak stb.

Diák önkénteseink egyik része tanárnak tanul, akik szintén jelentős időt töltenek ifjúsági intézményekben.

Az alábbiakban felsorolt munkáink is többnyire az ifjúság neveléséhez és oktatásához kötődnek.

A pályázó szervezet önkéntesség területén végzett eddigi tevékenysége.

Az Agria Geográfia Alapítvány önkéntes munkáit a következőképpen foglalhatjuk össze:

Tanáraink:

1. Minden hónapban ismeretterjesztő előadásokat szerveznek, ahol a világ természeti értékeinek bemutatása mellett, fontos társadalmi és gazdasági témaköröket is bemutatunk. Az előadásokra a belépés ingyenes, átlagosan 30 fő jelenik meg alkalmanként.
2. Minden évben egy konferenciát szerveznek, amelyen a földrajz oktatásának és kutatásának lényeges és aktuális kérdései vannak napirenden.
3. Évente 6 alkalommal terepbejárásokat szerveznek a Kárpát-medencében, ahol a főiskolai hallgatókon kívül több túrázás iránt érdeklődő természetbarát is részt vesz.
4. A Kutatók éjszakája nevű programban egész napos természettudományi program szervezése.

Diákjaink:

1. Évente megrendezik az ún. Földrajz Szakhetet, amelyen több mint ezer vendéget lehet regisztrálni. Előadások (múlt évben Farkas Bertalan is meghívott előadó volt), szellemes vetélkedők és rengeteg színes földrajzi program kerül önkéntesen megszervezésre.

2. 2010-ben kezdődött „A leghátrányosabb helyzetű kistérségek és a felsőoktatás együttműködési programja” című munka, amelyben 30 fő főiskolás hallgató önkéntes munkát végez az Abaúj-hegyközi kistérségben:

A munka célja:

a kistérségben megvalósuló fejlesztések segítése, illetve elemzése;

tartós kapcsolat kialakítása a kistérség és a főiskola között;

a főiskola normál tevékenységeinek a kistérség felé irányítása;

a kistérség társadalmi hálózatokhoz való kapcsolódásának erősítése.

Alapítványunk legfontosabb küldetésének tartjuk a kárpát-medencei fiatalok oktatását és nevelését a földrajz tudományának segítségével.

Működésünk során célunk, hogy minél több észak-magyarországi fiatalot (akiknek jelentős része társadalmi-gazdasági problémákkal küszködik) és egyre több velük együttműködő, együtt tevékenykedő határon túli fiatalot bevonjunk nonprofit, önkéntes munkánkba, s ezáltal a fiatalok munkaerőpiacon való indulását és a mindennapi civil életben való boldogulását elősegítsük.

2013-ban alapítványunk az alábbi programokat valósította meg:

1. Tehetséggondozó műhelyünk munkáiban 70 fő fiatal Önkéntes tevékenykedett:

a, A Gönci járásban kérdőíves felmérést végeztünk 40 fővel 8 településen a megújuló energiaforrások növelésének céljából. b, 6 tanulmányi kirándulást szerveztünk, ahol természetvédelmi és energetikai megfigyeléseket végeztek a résztvevők (Bükk, Mátra, Velencei-hg, Zemplén, Szilágyság, Kárpátalja) c, Országos tudományos diákkonferencián (OTDK) 4 önkéntes hallgatónk vett részt d, 30 fő fiatal kezdte meg munkáját szakmai programunkban, amelyben egy megújuló energiákra épülő modellrégió kialakításában veszünk részt (Eger és 23 db környező település). - a projektben az Eger és Térsége Fejlesztési Egyesülettel dolgozunk együtt - a fiatalok körzetünkben talajfeltáró ásási és fúrési munkákat végeznek, amelyekkel a környék agrogazdaságának fejlesztését próbálják segíteni - a környék védett és védettségre váró természeti és társadalmi értékeit gyűjtötték össze - civil szervezeteket vontunk be a munkákba a társadalmi felelősségvállalás jegyében

2. 14 alkalommal tartottunk Egerben népszerűsítő előadásokat a világ különböző tájairól.

3. Megszerveztük Egerben a „Változó Föld, változó társadalom, változó ismeretszerzés” című nemzetközi konferenciát (október 10-12.) amelyen 60 fő vett részt (7 fő német résztvevő és kb. 20 fő fiatal előadó).

4. A klímaváltozás ismereteinek terjesztése érdekében öt heves megyei iskolában néhány órás képzést tartottunk, továbbá gyógynövényeket adományoztunk fiatal önkénteseink segítségével több iskolának a Gönci járásban.

5. Szerepet vállaltunk a Kutatók Éjszakája programjában szeptember 27-én. Négy helyszínen fogadtunk mintegy 800 gyermeket (az óvodásoktól a gimnazistákig), valamint kísérőiket.

a, Földrajzi kísérletek

b, Szelektív hulladékgyűjtés

c, GEOTanösvény

d, Ökológiai lábnyom számítás

6. "Fiatal önkéntesek megújuló energiákkal a jövő társadalmáért" című programot fejeztünk be NEA szakmai pályázat keretében.

a, Márciusban kétnapos civil szakmai napot tartottunk Egerben és környékén 50 fő felvidéki (Luminosus no. aktivistái) és 20 fő egri önkéntes részvételével téma: jó példák tanulmányozása b, 10 db tudományos és ismeretterjesztő cikk megírására került sor és ebből kiadvány született 500 példányban

7. Határon túli magyar civil szervezetekkel vettük fel a kapcsolatot Kárpátalján és Erdélyben és közös pályázatokat terveztünk meg (pl. NCSSZI kétoldalú kulturális pályázat, Visegrádi Alap).

Össességében Alapítványunk munkáját 100 fő fiatal és 20 fő tanár segítette. Rendezvényeinken kb. 2500 fő vett részt. A körzeti médiában mintegy tucatnyi alkalommal szerepeltünk.

Munkánk során a csapatmunka a meghatározó és a fiatalok kreatív oktatása és nevelése áll(t) a középpontban.

Tevékenységünknek köszönhetően a fiatalok szemléletmódja és önkéntességhez való hozzáállása példaértékűnek tekinthető és egyre gyarapodó létszámban dolgozhatunk.

Jegyzet

5. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hallgatói Önkormányzat

A felsőfokú intézményekben a hallgatók érdekképviselőt, tájékoztatását, tanulmányi, szociális és kulturális téren való segítségét a hallgatói önkormányzat (HÖK) látja el. Nincs ez másként a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán sem.

A főiskola hallgatói önkormányzatát 1998-ban jegyezték be jogi személyként. Felépítése nagyrészt az ELTE Bölcsészettudományi Karának hallgatói önkormányzatán alapul, azzal a lényeges különbséggel, hogy a beregszászi főiskolán csak egységes főiskolai önkormányzat létezik. Tag lehet minden olyan aktív tanulmányi viszonyal rendelkező főiskolai hallgató, aki egy űrlap kitöltésével nyilatkozik az önkormányzat szabályzatának elfogadásáról. A tagság által a hallgatóknak véleményezési és beleszólási joga van az önkormányzat munkájába.

A legfelsőbb hallgatói tanács évente egyszer, gyűlésen választja meg az önkormányzat vezetőit.

A Hallgatói Önkormányzat jelenlegi elnöksége:

A HÖK céljai, alapelvei és feladatai:

1. Képviselni a hallgatók érdekeit az illetékes főiskolai, országos és nemzetközi szervezetekben.
2. Előkészíteni és felügyelni a hallgatói juttatások és térítések rendszerét és működését.
3. Ifjúsági, kulturális, idegenforgalmi stb. kapcsolatokat építsen ki és tartson fenn hazai és nemzetközi ifjúsági szervezetekkel.
4. Saját ifjúsági újság szerkesztése és kiadása.
5. Támogatni a Főiskola hallgatóinak szakmai, kulturális, sport- és közösségi tevékenységét.
6. Folyamatosan tájékoztatni a Főiskola polgárait a HÖK tevékenységéről, különféle pályázati lehetőségekről, ösztöndíj- és álláslehetőségekről.
7. Saját FILMKLUB működtetése.

Jegyzet

6. Nemformális tanulás

Az 1970-es években az Amerikai Egyesült Államokban, Austinban (Texas állam) a szegregált oktatási rendszer felszámolásra került. Ezt követően tanulócsoportokban kezdték meg az oktatást a fehér, fekete és hispán gyermekek között. Sajnálatos módon az etnikai csoportok közti ellentét ennek hatására folyamatosan erősödött, folyamatosan növekedett az incidensek száma és soha nem látott mértékű intolerancia rajzolódott ki a gyermekek között. A probléma megoldására Aronsont és munkatársait kérték fel, akik rávilágítottak arra, hogy az iskola versengő alaphelyzetet teremtett, és ezzel frusztrálta a rejtett versenyben vesztes gyermekeket. A kialakult helyzetre tett javaslat szerint a gyerekek versengéséről az együttműködésére kell áthelyezni a hangsúlyt, és olyan feladatokat kell alkalmazni, mellyel elősegítik a kölcsönös megértést és elfogadást. Ennek megvalósításához javasolták a mozaikmódszert (Berecz Á. és Szebenyi M. 2012).

Földes P. (2009) szerint a szakértői mozaiknak nevezett együttműködő tanulásszervezési eljárásban ma Magyarországon a diákok 4-5 fős csoportban dolgoznak fel egy nagyobb témát. A csoporton belül a diákok más-más témát kapnak, melyben alaposan el kell mélyedniük. Amikor a csoportok minden tagja kidolgozta a saját feladatát, összeülnek a különböző csoportok hasonló témát kapott diákjai, és egy szakértői csoportot hoznak létre, amelyben mindenki ugyanannak a témának a szakértője. Ezeknek a csoportoknak az a feladata, hogy az addig szerzett ismereteiket egymás segítségével elmélyítsék és fejlesszék, abból a célból, hogy a felkészülés után eredeti csoportjuk tagjait hatékonyabban sikerüljön megtanítaniuk.

Az előbb ismertetett mozaikmódszer, illetve a Magyarországon működő szakértői mozaik lényegében egy iskolai keretek között működő, nemformális tanulási módszer. Azonban, mielőtt bátor kijelentést tennénk a fogalmak egymáshoz hasonlítása során ismerjük meg, mit rejt a nemformális tanulás fogalma.

A „nemformális”, mint szó helyesírása a mai napig vitatott probléma. Szakirodalmakban többféleképpen találkozhatunk vele: nem formális, nem-formális, nemformális, non-formális, non formális stb. A 2012. augusztus 28-án megrendezett Forrás - Lendület – Perspektíva képzésen elhangzottak alapján (Szebenyi M. 2012), jelen tanulmány keretei között az egybeírás (továbbiakban: nemformális) módszerét alkalmazom.

A formális oktatás módszerét az általános iskolai tanítástól, a középiskolákon keresztül a felsőoktatásig alkalmazzák. Főbb képzési területei, szereplői az oktatási intézmények. A

nemformális és informális (jelen tanulmányban az informális módszerrel nem foglalkozunk részletesebben, csak megemlítés szintjén) oktatási módszer alapszinten eltér a formális szektortól, azonban minden fiatal részt vesz benne. A nemformális oktatás (mint fogalom) az 1970-es években jelent meg először azzal a céllal, hogy az oktatási intézményeken kívül történő oktatási és tanulási eredményeket elismertebbé tegye. A fogalomnak, kifejezésnek az elfogadása jelenti azt, hogy ezt az újfajta oktatási környezetet el kell ismerni és értékelni kell, hogy a formális oktatás mellett hozzájárulhasson a tudásgyarapításhoz. A nemformális tanulási módszer fogalmát gyakran a formális oktatás ellenében határozzák meg: „A nemformális oktatás az, ami nem formális.”. A nemformális oktatás alkalmazásában előtérbe kerülnek más oktatási intézmények és ifjúsági szervezetek is, amelyek túlmutatnak az iskolai kereteken, azonban az oktatás különböző szektorainak szakértői vitatják ezt, és inkább kiegészítő értéként hangsúlyozzák azt. A nemformális oktatás kiegészíti az iskolában tanultakat, illetve hangsúlyozza az életen át tartó tanulás fontosságát. Azért, hogy elfogadják az olyan képzéseket, ahol a tanulás a nemformális tanulási módszerek alkalmazására épül elsősorban, formális módszereket is beemelnek az oktatásba. Ennek az az oka, hogy nem fogadják el a nemformális tanulás során szerzett tudást, mert nem szakképzett oktatók által átadott szakmai ismeretet szereznek meg a résztvevők. A nemformális oktatás módszerének elfogadtatása mellett a másik probléma, hogy a képzéseken történő előre kidolgozott követelmények, tanrendek akadályozzák és korlátozzák a fiatalok nyitottságát, valamint befolyásolják az önkéntes részvételt, valamint a rendszer rugalmasságát és a résztvevők saját tempójára épülő munkalehetőségét (Európa Tanács 2002.).

A 2001 novemberében kiadott *Communication of the European Commission “Making a European area of lifelong learning a reality”* szerint a nemformális tanulás „*olyan tanulás, amelyet nem egy oktatási vagy képzési intézmény biztosít és amely jellemzően képzítés megadásához nem vezet; ugyanakkor (tanulási célok, tanulási idő vagy tanulási támogatás szempontjából) strukturált. A nem-formális tanulás a tanuló szempontjából szándékos.*”

Magyarországon a törvénybe foglalt, de mára már hatályon kívül helyezett 2001. évi CI. tv. a felnőttképzésről értelmében (mely 2013.09.01-éig volt hatályban): „*Nem formális tanulásnak minősül a munkahely, a társadalmi és egyéb szervezetek által szervezett olyan rendszerezett oktatás-tanulás, amely oktatási, képzési intézményeken kívül az egyén igényei és kezdeményezése alapján valósul meg, és amely közvetlenül nem kapcsolódik képzítés megszerzését tanúsító okirat megszerzéséhez.*”

8. Informális tanulás

Az informális oktatást már sokféleképpen, rendszerint a formális oktatási rendszeren kívül zajló oktatásként határozták meg. Nyilvánvalóan sok formát vehet fel, és a kifejezést egy sor tevékenység leírására használják. Egyesek szerint ez a mindennapokban történő tanulást jelenti, azt a sokoldalú folyamatot, amely során megtanuljuk, hogy hogyan működünk, és hogyan reagálunk a társadalomban. Ebben az értelemben az informális oktatás tulajdonképpen a szocializációs folyamatot írja le az Európai Ifjúsági Fórum meghatározásához hasonlóan, azaz tulajdonképpen úgy, mint a mindennapokban zajló nem-szervezett és véletlenszerű tanulás folyamatát (lásd ugyanott). Ez korántsem az egyetlen általános alkalmazása ennek a kifejezésnek. Más definíciókban a tanulás aktívabb és összetettebb formáinak jelölésére alkalmazzák. Vannak, akik azokkal a „tanulási tervekkel” összefüggésben használják, amelyeket szabadidőnkben a magunk számára készítünk, legyen szó akár hobbi-tevékenységekről vagy új készségek megszerzéséről. Ebben az összefüggésben gyakran használják az olyan tanulásra, amely az ifjúsági és a közösségi munkában való részvétel eredményeként jön létre. A sokféle, szerteágazó meghatározás ellenére az informális oktatás olyan folyamatnak tekinthető, amelyben tanulás megy végbe (lásd a tanulással kapcsolatos vitákat), és olyan tevékenységek sorozatának, amelyek a tanulásban segíthetik az embereket (lásd Smith, Mark K. 2000.). A további bonyodalmak elkerülése érdekében az ifjúsági képzés világának leírásakor a nemformális oktatás kifejezést fogjuk használni, miközben tudjuk azt, hogy a terminológián még mindig vita folyik.

Jegyzet
